

Celem projektu jest poznanie, jak podjęcie migracji międzynarodowych dorosłych dzieci różnicuje grupę osób bliskich (tzw. sieci społeczne) i prywatne transfery pieniędzy i czasu otrzymywane przez ich rodziców, którzy zostali w kraju. Jak zmieniają się relacje rodzinne pod wpływem migracji? Czy sieci społeczne rodziców migrantów są liczniejsze niż rodziców z rodzin niemigranckich? Jaki jest udział osób niespokrewnionych a jaki osób spokrewnionych w sieciach społecznych rodziców w rodzinach migranckich i niemigranckich? Czy transfery finansowe i niefinansowe otrzymywane przez rodziców pochodzą od ich dzieci, od członków ich sieci społecznych, czy od osób spoza tych sieci? Czy ilość i struktura transferów prywatnych otrzymywanych przez rodziców w rodzinach migranckich jest taka sama jak w rodzinach niemigranckich? Czy w rodzinach migranckich dzieci przebywające zagranicą są skłonniejsze świadczyć rodzicom pomoc finansową i ograniczać z racji odległości fizycznej pomoc niefinansową? Czy pozostające w kraju dzieci z rodzin migranckich udzielają wyższych transferów niefinansowych swoim rodzicom niż w rodzinach niemigranckich?

Odpowiedzi na postawione wyżej pytania badawcze nie są oczywiste. Z jednej strony niewielka fizyczna odległość może ułatwiać utrzymywanie bliskości, z drugiej strony może generować konflikty. Migracje dzieci mogą sprzyjać pojawieniu się nowych bliskich osób w sieci społecznej rodziców. Nowoczesne środki komunikacji mogą dodatkowo modyfikować te zależności. Wpływ migracji dziecka na sieci społeczne rodzica wymaga zatem zbadania. Dodatkowo, duża odległość fizyczna ogranicza pomoc niefinansową migrantów skierowaną do rodziców pozostających w kraju. Można się spodziewać, że spadek pomocy udzielanej rodzicom na skutek migracji jednego dziecka może być rekompensowany przez bliskich pozostających w kraju (dzieci lub inne osoby). Jeśli transfery są altruistyczne a rekompensata pełna, wówczas nie pojawi się motywacja do zwiększenia transferów finansowych do rodziców od dziecka na emigracji. To kto i w jakim stopniu udziela opieki zależy od sieci społecznej rodzica i kształtuje transfery finansowe dzieci migrujących (a także pozostających w kraju). Co więcej, transfery finansowe nie są doskonałym substytutem transferów niefinansowych, co może modyfikować opisane zależności. Dlatego warto zbadać od czego zależą transfery niefinansowe i finansowe skierowane do rodziców w rodzinach migranckich.

Powyższy problem badawczy ściśle wiąże się z głównymi wyzwaniami współczesnych społeczeństw. Opóźnianie wieku tworzenia związków małżeńskich lub partnerskich, mniejsza ich trwałość, a także płodność utrzymująca się na poziomie prostej zastępowalności pokoleń lub poniżej tego poziomu to przemiany obserwowane w krajach Europy i w Polsce. Systematyczny wzrost liczby i odsetka osób starych w populacji występuje na skutek wydłużania się przeciętnego dalszego trwania życia i niskiego poziomu płodności. Ze względu na dłuższe trwanie życia rodzinę tworzą przedstawiciele większej liczby pokoleń, ale z powodu mniejszej dzietności każde z nich jest mniej liczne. Więzy rodzinne zmieniają się, niestabilność związków pociąga za sobą zjawisko rekonstruowania rodziny a relacje rodzinne stają bardziej uznaniowe i coraz mniej zależne od stopnia pokrewieństwa. Sieci społeczne przeobrażają się, ponieważ krąg bliskich i zaufanych osób może ulegać znaczącemu różnicowaniu np. w rodzinach osób starszych o małej liczbie dzieci może rozszerzać się o przyjaciół. Coraz większym wyzwaniem będzie zapewnienie osobom starszym godnych warunków życia, opieki w okresie choroby czy niesprawności, a także świadczeń materialnych. W szczególnej sytuacji znajdują się rodziny, których członek lub członkowie podejmują migracje. W rodzinie z niewielką liczbą dzieci, z których jedno emigruje a rodziców charakteryzuje długie dalsze trwanie życia, zapewnienie pomocy finansowej i niefinansowej staje się większym wyzwaniem niż w rodzinie bez migracji. Jest to bardzo ważne w przypadku Polski, ponieważ około 2 milionów Polaków przebywało zagranicą przez co najmniej 3 miesiące w 2011 r. Przedstawiane badanie jest istotne poznawczo i ma duże znaczenie dla polityki społecznej.

Te zagadnienia wymagają budowy modelu objaśniającego mechanizmy podejmowania przez dzieci wyboru wielkości transferów finansowych i niefinansowych przekazywanych rodzicom w rodzinach migranckich i niemigranckich a także zbadania jak wyglądają i czym się różnią sieci społeczne rodziców w rodzinach migranckich i niemigranckich. Nasza analiza empiryczna opierać się będzie na badaniu panelowym SHARE (the Survey of Health, Ageing and Retirement in Europe) zrealizowanym na reprezentatywnej próbie osób w wieku co najmniej 50 lat w 20 krajach (Austria, Belgia, Czechy, Dania, Estonia, Francja, Grecja, Hiszpania, Holandia, Irlandia, Luksemburg, Niemcy, Polska, Portugalia, Słowenia, Szwecja, Szwajcaria, Węgry i Włochy, oraz Izrael) w latach 2004-2013 z wykorzystaniem ekonometrycznych metod estymacji i testów statystycznych.